

Nadia El-Awady: «Hem rebut moltes queixes sobre les retallades de periodistes científics»

La presidenta de la World Federation of Science Journalists visita Barcelona

«La quantitat no és el problema, ho és la qualitat: hem de millorar la qualitat dels reportatges científics», respon Nadia El-Awady quan li preguntem sobre la situació del periodisme científic. La periodista egípcia va estar el passat 23 de maig a la Universitat Pompeu Fabra, convidada per l'Observatori de la Comunicació Científica, per a impartir la conferència *La comunicació científica al món àrab: cal una revolució?*

D'aquesta revolució en participa la WFSJ. Com a presidenta de la federació mundial ens va explicar en què consisteix la seva tasca més important a l'actualitat. «El projecte principal (de la WFSJ) és una tutoria per a periodistes científics d'Àfrica i d'arreu del món. Tenim periodistes treballant en formar professionals a través de relacions a llarg termini», indica.

Nadia El-Awady, presidenta de la WFSJ, entrevistada per Raül Toran, vicepresident de l'ACCC (foto: ACCC)

Sobre la comunicació científica, El-Awady opina que «la Ciència no sempre és fàcil d'entendre ni fàcil de comunicar, així que el paper del periodista és extremadament important ja que està al mig, entre el científic i el públic en general comunicant què està passant».

A més de la necessària revolució científica al món de la comunicació, la periodista egípcia va explicar quina és la situació després de les revoltes al seu país. «El que sabíem en plena revolució era que la solució als problemes del nostre país no està només en eliminar el règim [de Mubarak], hi ha moltes coses més que cal fer per a millorar el país. Ara estem en aquest punt: superar totes les dificultats, els grans obstacles i, bàsicament, netejar el país. Netejar-lo de manera literal, fer-lo més net; i netejar-lo políticament», reflexiona.

La periodista incideix en la falta de transparència informativa, ja que a Egipte «és molt difícil per a un periodista saber què està passant a dins dels murs tancats de les institucions [...] Sempre ha sigut més fàcil per a mi, quan estic asseguda a la meva taula a la feina, saber què està passant a una universitat a Califòrnia que saber què passa a un institut de recerca que està a l'altre costat del carrer on jo treballa».

De totes maneres El-Awady és optimista quan se li pregunta sobre el futur: «no serà un camí senzill i ja hem vist que no ho és, però tots som molt optimistes pel fet que, amb la determinació que tenen els egipcis d'arreglar les coses, acabarem tenint el país que desitgem».

Podeu veure el vídeo de l'entrevista en anglès subtítulat en català al següent enllaç:

<http://bit.ly/m4VXm2>

La WFSJ és l'entitat organitzadora del Congrés Mundial de Periodistes Científics que es desenvoluparà a Doha (Qatar) del 27 al 29 de Juny 2011 (imatge: <http://www.wfsj.org/>)

Què proposen els nous membres de la junta de la WFSJ?

La World Federation of Science Journalists (WFSJ) té nova junta directiva. Kathryn O'Hara (Canadà), Lucy Calderón (Guatemala) i Pallava Bangla (Índia) s'afegeixen als ja membres de la junta Christophe Mvondo (Camerun), Nadia El-Awady (Egipte) i Natasha Mitchell (Austràlia).

Abans de les eleccions per renovar tres membres de la junta de la WFSJ, l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC) es va posar en contacte amb els candidats per a ordenar les diferents propostes pràctiques que planegen dur a terme un cop en el càrrec. A continuació, resumim els projectes dels membres guanyadors: Kathryn O'Hara (Canadà), Lucy Calderón (Guatemala) i Pallava Bangla (Índia).

Segons les seves respostes, en els propers anys la WFSJ hauria de promoure un premi al millor treball en periodisme científic en el món, organitzar tallers per formar els membres en el periodisme d'investigació i en noves tecnologies, i augmentar les interaccions entre els diferents continents i regions, a través del treball de grups i sistemes de tutoria.

El següent text es basa en les respostes, missatges de correu electrònic de campanya i documents programàtics dels candidats guanyadors. Ometem els principis generals i ens centrem exclusivament en propostes concretes, quan s'expressen. Esperem que aquest article sigui un incentiu per als nous membres del consell per dur a terme el que han promès.

Els nous membres de la junta de la WFSJ (imatge: WFSJ)

Promoció del periodisme científic de recerca

Tots els candidats estan d'acord a donar visibilitat al periodisme d'investigació científica.

Això es pot fer a través «d'un aparador del millor periodisme científic de les nostres associacions...» (Kathryn O'Hara), o premiant «el millor informe d'investigació de cada continent cada any» (Pallava Bangla). Educar els periodistes per a realitzar investigació és una altra acció important, que es pot fer amb seminaris i tallers impartits per experts (Lucy Calderón i Kathryn O'Hara). La membre canadenca ha proposat, a més, «un fons de defensa per als periodistes que necessiten protecció».

Altres accions pràctiques que s'han d'aplicar

Kathryn O'Hara vol «que l'ètica periodística sigui una prioritat de la federació a través de tallers, discussions, situacions de rol...». Amb el mateix objectiu vol obtenir informació sobre l'estat de l'ètica periodística en els països participants de la WFSJ i promoure un codi d'ètica específic per al periodisme científic. Pallava Bangla vol posar al seu lloc una «comunicació oberta i activa entre els membres» i programes a mida, «depenent de la reacció que es rebi». Ell pensa que és important «estar darrere dels membres en moments de necessitat».

Innovació i noves tecnologies

«Webinars» per «millorar els gràfics, mapes i altres imatges útils» són al programa de Kathryn O'Hara.

La diversitat lingüística

Els materials de la WFSJ han de ser traduïts en altres idiomes a més de l'anglès, segons Kathryn O'Hara. Els candidats estarien encantats de rebre assessorament sobre aquest punt.

Les connexions entre les regions

Tots els nous membres del consell estan d'acord en la necessitat d'estrènyer els vincles entre les associacions membres, a través de «grups de treball concentrats en temes rellevants» com «els riscos del canvi climàtic, la investigació mèdica i la salut, etc» (Kathryn O'Hara), «interaccions cara a cara entre la gent de les diferents regions» (Pallava Bangla) i posar-se en contacte «amb els periodistes en els països on les associacions no estan presents» (Lucy Calderón).

Article de Michele Catanzaro, periodista i membre de l'ACCC

Desxifrant el futur de la comunicació científica

Joaquim Elcacho, periodista del diari Avui, va participar en una trobada amb joves comunicadors científics organitzada per l'ACCC

«El principal repte de la informació científica és haver de competir en una societat que està avesada a parlar de successos, de sang i fetge i de premsa rosa», va afirmar Joaquim Elcacho a la trobada amb comunicadors científics júnors. L'acte, organitzat el passat 17 de maig per l'Associació Catalana de Comunicació Científica, va reunir més d'una vintena de joves comunicadors especialitzats en Ciència que van analitzar, de la mà del periodista del diari *Avui*, la situació de la comunicació científica a Catalunya.

«La informació de ciència i medi ambient té cada cop més problemes per fer-se un forat en la informació cada cop més banal», reflexionava Elcacho. El veterà redactor va incidir en el problema que suposa per a la informació científica haver de competir amb informacions que requereixen rapidesa i que, a més, no tenen cap mena d'importància a llarg termini.

Joaquim Elcacho (esquerra) va explicar la seva visió del periodisme científic (foto: ACCC)

Però el repte de la comunicació científica no és només haver de competir amb un altre tipus de continguts. El món de la comunicació està canviant ja que s'està obrint cada cop més l'espai de protagonisme a l'era del 2.0. Internet té cada

cop més pes, no només a l'hora de determinar les rutines de treball, sinó també a l'hora de decidir quines informacions són notícia. «Les fonts d'informació estan difuses. Has d'anar buscant a molts llocs», va indicar el periodista. «Internet també ens complica més la vida. Abans era més fàcil amb tres o quatre referències», afegeix.

La visió dels nous comunicadors

«Seguirà havent-hi periodistes científics, però no faran exactament el que feien els del passat», reflexiona Irene Lapuente, responsable del web *La Mandarina de Newton*. Altres dels assistents a la trobada al Col·legi de Periodistes de Catalunya van incidir en el fet que «cal determinar quin és el futur model de negoci» o quin és el paper dels investigadors, «acostumats a publicar a les revistes especialitzades i a fer currículum», a l'hora de fer divulgació científica.

Segons Raül Toran, vicepresident de l'ACCC i responsable de comunicació de l'Institut Català de Ciències Cardiovasculars (ICCC-CSIC) i present a la trobada, «per sort, els joves comunicadors s'estan especialitzant molt». En aquesta línia va incidir el propi Joaquim Elcacho a l'hora de treure una conclusió positiva: «abans o treballaves de redactor a *La Vanguardia* o de cap de premsa a una institució».

El periodista va presidir l'ACCC de 2000 a 2006 i actualment n'és un dels seus assessors (foto: ACCC)

Podeu veure un resum en vídeo de la trobada al següent enllaç: <http://bit.ly/I8nNGH>

Podeu llegir el bloc de Joaquim Elcacho al següent enllaç: <http://bit.ly/IXaTgj>

Vine a conèixer la recerca d'Alemanya

L'EUSJA organitza un nou *study trip* per a periodistes, amb les despeses pagades

L'European Union of Science Journalists' Associations (EUSJA) organitza un *study trip* per a periodistes científics que tindrà lloc del 18 al 23 de setembre a Alemanya per a conèixer els centres Helmholtz, una associació alemanya que agrupa centres de recerca especialitzats en salut, medi ambient i energia, entre altres.

Els interessats a participar en aquest viatge d'estudis per a periodistes científics ho hauran de comunicar a secretaria-tecnica@acc.cat abans del 3 de juny. Aquesta oferta és només per a membres de l'ACCC.

Els participants visitaran centres de Munic, Berlín, Bonn, Braunschweig, Leipzig i Heidelberg.

El *study trip* es desenvolupa en les habituals condicions determinades per l'EUSJA. L'organització cobreix totes les despeses (viatges dins d'Alemanya, les cinc nits d'allotjament i els àpats), excepte el desplaçament fins a Alemanya.

Informació d'interès:

- Viatge d'estudis per a conèixer centres de recerca a Munic, Berlín, Bonn, Braunschweig, Leipzig i Heidelberg.
- Dates: del 18 al 23 de setembre.
- Els interessats ho hauran de comunicar a secretaria-tecnica@acc.cat
- Data límit per a apuntar-se: 3 de juny.

Per a llegir més informació consulteu el següent enllaç: <http://bit.ly/lr7IPg>

16 científiques catalanes, a l'Edifici Històric de la Universitat de Barcelona

La mostra es compon del perfil de 16 científiques que treballen a la recerca a Catalunya

L'exposició *16 científiques catalanes* arriba a la Facultat de Matemàtiques de la Universitat de Barcelona (UB), ubicada a l'Edifici Històric de la plaça Universitat. Organitzada per l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC), amb la col·laboració del Departament d'Economia i Coneixement (DEC) de la Generalitat de Catalunya, la Fundació Espanyola para la Ciencia y la Tecnología (FECYT), el Ministerio de Ciencia e Innovación (MICINN) i la Red de Unidades de Cultura Científica (UCC+i), la mostra es va obrir al públic el 19 de maig al Claustre de Ciències, situat al primer pis de l'Edifici Històric de la UB i es pot visitar fins al 10 de juny.

L'exposició

La mostra es basa en el perfil de científiques en actiu que treballen en universitats, centres de recerca o empreses de Catalunya. Per a Mercè Piqueras, coordinadora de l'exposició, «tot i que la presència de la dona segueix sent minoritària en alguns àmbits de la recerca, el nombre d'investigadores ha anat augmentant en les últimes dècades. No obstant això, aquesta major presència als laboratoris no sol reflectir-se en la percepció pública de la ciència».

Més informació de la mostra a l'enllaç <http://bit.ly/gaWkxX>

Inés Navarro: «El vídeo és una eina que permet a l'investigador explicar millor la seva recerca»

La comunicadora és autora de la guia *Cómo hacer un vídeo científico*

«El vídeo permet apropar conceptes que a primera vista poden ser complexos». Així descriu Inés Navarro un dels avantatges de les eines audiovisuals per a la difusió de la recerca científica. La comunicadora audiovisual especialitzada en ciència va impartir el passat 13 de maig a la Universitat Pompeu Fabra (UPF) un taller per a explicar com fer un vídeo científic, coorganitzat per l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC), l'Observatori de la Comunicació Científica (OCC-UPF) i l'Institut Català de Ciències Cardiovasculars (ICCC-CSIC).

Navarro explica els avantatges de les eines audiovisuals, que permeten als investigadors desenvolupar un contingut que apropi la seva recerca científica a la societat: «Gràcies a les noves tecnologies, fer i difondre un vídeo científic és a l'abast de qualsevol», apunta.

Inés Navarro impartint el taller sobre com fer un vídeo científic

La comunicadora és coautora, juntament amb Gema Revuelta, professora de la UPF, de la guia *Cómo hacer un vídeo científico*, que s'ha dut a terme amb la col·laboració de la FECYT. L'obra, d'accés gratuït, «pretén apropar el procés de realització d'un vídeo a persones que no tenen formació en el món audiovisual», explica Navarro.

«Amb aquesta guia, s'aprèn el procés de creació d'un vídeo, ja que no només es tracta de gravar», puntualitza la comunicadora, que a més aclareix que s'han de seguir unes determinades passes per a completar un vídeo científic, la base del qual ha de ser una bona idea inicial.

Podeu veure el vídeo de l'entrevista a Inés Navarro al següent enllaç: <http://bit.ly/iywzPK>

Podeu descarregar la guia gratuïta *Cómo hacer un vídeo científico* al següent enllaç: <http://bit.ly/mvRlul>

«Present i futur de les malalties minoritàries. Del laboratori a la consulta», al *Calaix de ciència*

L'acte tindrà lloc el 31 de maig a les 19.00 a l'Auditori del Campus de la Comunicació de la UPF dins el cicle *Calaix de ciència*

Què en sabem de les malalties minoritàries? Quines diferències tenen respecte a les malalties comunes? Quin paper tenen els investigadors, els metges i les associacions que dediquen els seus esforços a combatre-les? Aquestes són algunes de les qüestions que es debatran el dimarts 31 de maig a les 19.00 a l'auditori del Campus de la Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) a l'acte titulat *Present i futur de les malalties minoritàries. Del laboratori a la consulta*.

L'acte, gratuït i obert a tothom, s'emmarca dins del cicle *Calaix de ciència*, coorganitzat per l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC) i per l'Observatori de la Comunicació Científica de la UPF (OCC-UPF).

Participaran en el debat Jordi Pérez López, metge del Servei de Medicina Interna de la Unitat de Malalties Minoritàries de l'Hospital de la Vall d'Hebron i Anna Ripoll, delegada a Catalunya de la Federació Espanyola de Enfermedades Raras, que en donaran una visió de conjunt.

ASSOCIACIÓ CATALANA DE
COMUNICACIÓ CIENTÍFICA

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

EUSJA

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

**CICLE
CALAIX DE CIÈNCIA**

**PRESENT I FUTUR DE LES
MALALTIES MINORITÀRIES
Del laboratori a la consulta**

Activitats Culturals i Científiques del Campus de la Comunicació - Poblenou

Participen:

Jordi Pérez
Doctor del Servei de Medicina Interna de la Unitat de Malalties
Minoritàries de l'Hospital de la Vall d'Hebron

Anna Ripoll
Delegada a Catalunya de la "Federación Española de
Enfermedades Raras"

Empar Crespo, Albert Giralt, Mar Puigdemívol, Laura Rué
Investigadors del Departament de Biologia cel·lular, Immunologia i
Neurociències de la Facultat de Medicina de la UB

Moderarà:

Cristina Ribas
Presidenta de l'Associació Catalana de Comunicació Científica
Professora dels Estudis de Periodisme de la UPF

ORGANITZA: ASSOCIACIÓ CATALANA DE COMUNICACIÓ CIENTÍFICA
OBSERVATORI DE LA COMUNICACIÓ CIENTÍFICA (OCC - UPF)

Dimarts 31 de maig, 19 hores
AUDITORI DEL CAMPUS DE LA COMUNICACIÓ - POBLENOU
(C/ Roc Boronat, 138)

Del món de la recerca estaran presents Empar Crespo, Albert Giralt, Mar Puigdemívol i Laura Rué, investigadors del Departament de Biologia Cel·lular, Immunologia i Neurociències de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona. El grup, que treballa al laboratori de Fisiopatologia de les Malalties Neurodegeneratives sota la direcció del Dr. Jordi Alberch, va guanyar el VII Premi Joan Oró a la Divulgació de la Recerca Científica en la categoria multimèdia amb l'obra *De San Vito a les cèl·lules mare*, que explica les particularitats de la malaltia de Huntington.

Moderarà la sessió Cristina Ribas, presidenta de l'ACCC i professora de periodisme a la UPF.

Més informació a: <http://bit.ly/jB61jH>

Reflexionant davant del pànic nuclear

Jordi Bruno, expert en la gestió de residus radioactius, va explicar com va viure en primera persona l'accident de Txernòbil i va analitzar les seves diferències amb el de Fukushima

«No calculem tot el que hauríem de calcular», va incidir Jordi Bruno, director de la càtedra Enresa (Empresa Nacional de Residus Radioactius)-Amphos de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), quan va tractar d'analitzar les causes dels accidents nuclears de Txernòbil i de Fukushima. Quan s'ha complert un quart de segle des de que un 26 de abril de 1986 l'accident a la central nuclear ucraïnesa sembrés la por a escala mundial, les flames del pànic radioactiu han tornat a revifar amb els esdeveniments de la planta japonesa. Però, què hi ha de cert en tot allò que s'ha arribat a especular sobre aquests dos accidents? Està justificada la por a l'energia nuclear ressorgida després de Fukushima? Aquestes són algunes de les qüestions sobre les quals, en la sessió del *Calaix de ciència* del mes d'abril, es va reflexionar, dins d'un tema de màxima actualitat, que preocupa en gran mesura a la societat. La sessió *25 anys de crisi nuclear: de Txernòbil a Fukushima* es va celebrar precisament el 26 d'abril. Coorganitzada per l'ACCC i per l'Observatori de la Comunicació Científica de la Universitat Pompeu Fabra, va ser moderada per Vladimir de Semir, director de l'OCC-UPF.

Jordi Bruno (de peu a l'esquerra) i Vladimir de Semir (assegut a la dreta) van conduir la sessió (foto: ACCC)

Jordi Bruno, ponent de la sessió, va posar en antecedents als presents, que es van mostrar molt participatius en la jornada celebrada a l'auditori del Campus de la Comunicació de la UPF. Bruno potser sap millor que molts que especulen amb el morbo d'aquests esdeveniments quines sensacions es despertarien quan ets un expert en matèria nuclear i vius gairebé a les teves pròpies carns un accident com el de Txernòbil. En aquella primavera de 1986, Bruno estava realitzant la seva tesi doctoral en Química Inorgànica al Royal Institute of Technology d'Estocolm i treballava en el sector nuclear a Suècia quan els indicadors de radiació de Forsmarck, una central nuclear del país, van detectar nivells fins llavors mai vistos en un dels seus treballadors. «Ens van cridar per dir-nos que hi havia un problema a Forsmarck perquè un treballador al control d'entrada havia donat positiu», va recordar Bruno. «La primera opció va ser pensar que teníem un problema en un dels dos reactors de Forsmarck, però de seguida van començar a saltar les alarmes a la resta de centres de tota Suècia», va afegir. «Llavors el nostre cap va telefonar per preguntar: "Hi ha ruteni?" i ens va aclarir que "als russos se'ls ha anat un reactor a fer punyetes"». La presència de ruteni va ser clau per determinar el lloc del qual procedia la fuga radioactiva. Així va explicar Jordi Bruno com va viure en primera persona un accident que les llavors receloses autoritats soviètiques van amagar durant dies a la resta del món, incloent-hi la seva pròpia població. Aquí rau per al professor de la UPC la principal diferència entre la crisi de fa 25 anys i el que va passar a Fukushima.

«Fukushima és el resultat de dos esdeveniments catastròfics naturals [el terratrèmol i posterior tsunami] d'una magnitud impressionant», va apuntar Jordi Bruno com a gran tret diferenciador entre la crisi japonesa i la ucraïnesa. Per a l'expert, el punt clau de la qüestió en el cas nipó va estar en els petits errors: «la ubicació dels sistemes auxiliars dels generadors que han de funcionar quan no arriba el corrent, imprescindible per a refrigerar el reactor, va ser decisiva ja que també es van veure afectats pel tsunami i no van funcionar», va indicar.

Analitzats els accidents, el punt de mira s'atura en

els efectes que una fuga radioactiva pot tenir sobre la població. Si busquem dades sobre el nombre d'afectats de Txernòbil podem trobar un ball de xifres pel qual recorren molts especuladors. Vladimir de Semir va apuntar que el nombre de morts per la radiació de Txernòbil va ser de 4.000, segons les xifres oficials, però puja fins al milió de persones, segons diverses fonts consultades. No obstant això, el que sí és segur és que encara no s'ha sabut quantificar amb certesa els efectes d'aquest tipus d'accidents nuclears en la població. Per al moderador de la jornada, «els efectes de la radioactivitat són molt desconeguts. A cada ésser humà li pot afectar d'una manera diferent. Passa, en certa mesura, el mateix que amb el consum de tabac».

Entre la informació complexa, no sempre ben explicada, la desinformació, els dubtes, els pronuclears i els antinuclears, caldrà reconduir aquest pànic d'alguna manera per poder seguir per un camí o per un altre en un sector estratègic per a molts països del món desenvolupat. Com va incidir de Semir, «hem de reflexionar sobre la nostra manera de viure, ja que afecta directament a la nostra necessitat d'energia».

Podeu veure un resum en vídeo al següent enllaç:
<http://bit.ly/jlZR7E>

Raül Toran, vicepresident de l'ACCC, entrevistat a la ràdio mexicana

Toran va explicar en què consisteix l'exposició de l'ACCC Això que investigues, per a què serveix?

«Ens agraden les idees senzilles i properes com aquesta que permeten a la gent apropar-se a aquest tipus de recerca científica», va comentar Àngel Figuera, director del programa *Hoy por Hoy en la Ciencia* de l'emissora mexicana Wradio, mentre xerrava amb Raül Toran, vicepresident de l'ACCC, per a conèixer en què consisteix la mostra *Això que investigues, per a què serveix?*

El passat 16 d'abril, Toran va ser entrevistat a les ones mexicanes a *Hoy por Hoy en la Ciencia*, programa que compta amb el suport de la Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM). El vicepresident de l'ACCC va explicar que la mostra de l'Associació consisteix a «explicar la recerca no mediàtica partint de tres fotos on s'explica què és, per a què s'investiga i on es fa la recerca». «La nostra intenció és que els joves s'adonin que, no només hi ha la recerca que surt als mitjans de comunicació, sinó que també n'hi ha una altra amb aplicacions en eines tan comunes com les xarxes socials», va indicar.

Toran va finalitzar l'entrevista apuntant que «seria un plaer exposar la mostra a Mèxic comptant amb la col·laboració de la UNAM».

Raül Toran (esquerra) a la inauguració de la mostra (foto: ACCC)

Podeu sentir l'entrevista al següent enllaç:
<http://bit.ly/mbeuRF>

Rigor numèric

La demògrafa Anna Cabré reflexiona sobre les males interpretacions de les xifres que sustenten moltes de les informacions que ens envolten

«Un de cada dos» o «més dones que homes» són algunes de les habituals expressions que acompanyen moltes informacions que basen el seu fet noticable en una xifra. Percentatges, estadístiques, gràfiques i en general un bon grapat de números solen ser dels arguments més utilitzats per a defensar determinats fets. El rigor de les informacions se sustenta en la indiscutible realitat que les matemàtiques són una ciència exacta. No obstant això, no es tracta de posar en

dubte aquest argument, sinó més aviat de reflexionar sobre el fet que la interpretació que es treu d'aquests números no sempre és del tot exacta.

«Gairebé no es pot demostrar que és, però si es pot demostrar què no és». «Portar la contrària és científic», són algunes de les reflexions inicials d'Anna Cabré, directora del Centre d'Estudis Demogràfics (CED), durant la conferència *Natalitat, família i envelliment, què en sabem?*, que va impartir el passat 11 de maig a l'Ateneu Barcelonès. Cabré va destacar repetidament la importància de situar en el seu context les dades i no relacionar variables que no són comparables.

Anna Cabré i Michele Catanzaro a l'auditori de l'Ateneu

«Només és comparable allò que té una mateixa composició»

Per recolzar la seva tesi va presentar diversos exemples en què les xifres, per exactes que siguin, serveixen per defensar determinats interessos que no tenen res a veure amb la realitat. «Durant la guerra de Secessió nord-americana es va arribar a afirmar que en el front la mortalitat era la mateixa que a Nova York», explicava la també professora de la Universitat Autònoma de Barcelona. Una afirmació que en termes numèrics és completament correcta però que porta a engany, ja que «el front era ple d'homes joves i sans i en les ciutats hi havia malalts, ancians i nens, en una època en què la mortalitat infantil era considerable», aclareix la demògrafa. Anna Cabré va destacar en què es basa el bon fer del demògraf, que no ha de deixar passar per alt els anomenats «defectes d'estructura».

Un altre bon exemple i més proper al nostre temps són les dades de l'atur diferenciant-les entre homes i dones. Cabré es va aturar en les xifres que es mostraven en la dècada de 1980.

Llavors la taxa d'atur femení era, segons les estadístiques oficials, molt més gran que la masculina. «No obstant això, si analitzem per diferents trams d'edat, la taxa d'atur entre homes i dones era pràcticament la mateixa», aclareix la conferenciant. «S'ha de tenir en compte que en aquell temps les dones acostumaven a tenir una feina en l'etapa juvenil, que abandonaven quan es casaven», explica la demògrafa.

El mateix passa quan es compara la natalitat entre dones de diferents generacions o la mortalitat entre llocs amb diferent taxa d'envelliment: «Segons les dades, al Prioritat la taxa de mortalitat és més gran que al Baix Llobregat», afirma Anna Cabré. La conferenciant ironitzava que no per això és més probable morir-se en una comarca que en una altra.

Futur incert

«No podem saber quina població tindrà Espanya el 2050». La professora de la UAB incidia així en la importància de creure's amb reserves les dades que es refereixen al futur. «El futur és completament incert. No sabem què passarà», insistia.

La directora del CED va aconsellar fugir de les generalitzacions, les interpretacions simplistes i les que responguin a interessos a l'hora de treure conclusions de segons quines xifres. En especial, va destacar que és imprescindible deixar ben clar què és el que afirmen i què és el que no els números quan es tracta d'explicar dades que difondran els mitjans de comunicació o que són argument de batalla en termes polítics.

Producte Interior Brut, dades per cada 1.000 habitants, etc. són informacions que es fan servir per defensar arguments precisos que no sempre ho són. «El periodista busca el titular. Nosaltres, com a professionals, li hem de deixar les coses clares per evitar errors que ens comprometin», conclou Cabré.

La conferència forma part del «Cicle d'auto-defensa matemàtica» coorganitzat per l'Ateneu Barcelonès amb la col·laboració de l'Associació Catalana de Comunicació Científica, que en aquest acte va estar representada pel periodista i físic Michele Catanzaro.

Podeu veure un resum en vídeo de la conferència d'Anna Cabré al següent enllaç:

<http://bit.ly/ikjRGI>

Participa al concurs de vídeo per a descobrir la ciència a la ciutat

El termini per a presentar peces al certamen finalitza el proper 28 de juny

La Mandarina de Newton ha posat en marxa el concurs internacional *Science of the City*, que es desenvolupa a Barcelona, París, Nova York, Silicon Valley, Singapur i altres ciutats que s'hi aniran sumant. *Science of the City* és un projecte expositiu que comença amb un concurs de vídeo. El certamen premiarà els millors vídeos de dos minuts que donin a conèixer algun aspecte científic localitzat a una ciutat. Els clips es poden inscriure en tres categories: troballa (què has descobert?), experiment (utilitza la ciutat per demostrar una hipòtesi) i pregunta (preguntes i respostes que genera una ciutat). Les obres podran presentar-se en qualsevol llengua. Pel que fa a l'anglès, el castellà i el francès tenen, a més, un premi específic en una categoria pròpia. El termini de presentació finalitza el 28 de juny i hi ha vuit premis que oscil·len entre els 150 i els 600 dòlars americans.

Logo del concurs (Imatge: lamandinadenewton.com)

Si mireu atentament el vostre entorn, us sorprendreu de la quantitat de fenòmens científics que poden observar-se sense sortir de la metròpoli. Si tot i així encara teniu dubtes de quin aspecte podrien tenir els vostres clips, al canal de

ASSOCIACIÓ CATALANA DE
COMUNICACIÓ CIENTÍFICA

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

EUSJA

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Youtube de La Mandarina de Newton (<http://bit.ly/msTX45>) trobareu alguns pilots de mostra. Podeu pujar vídeos a la plataforma The Tech Virtual (<http://bit.ly/90d4ng>), veure els vídeos dels altres participants, comentar-los, demanar consells sobre els vostres propis vídeos i fins i tot votar les propostes.

Els millors vídeos se seleccionaran mitjançant un jurat i una votació popular. Hi ha vuit premis: el millor guanyarà 600 dòlars; hi ha tres premis de 300 dòlars per als millors clips en anglès, en castellà i en francès respectivament; hi ha tres premis de 150 dòlars per al millor clip en cada categoria (troballa, experiment, pregunta), un premi de 150 dòlars per al clip més popular.

Tot el material obtingut serà revisat per investigadors de la comunicació científica i artistes. Els resultats d'aquesta recerca i els vídeos més populars s'exposaran a Arts Santa Mònica de Barcelona. *Science of the City* compta amb el suport de The Tech Museum de San Francisco per a la plataforma virtual i, per a la difusió, amb el de l'Associació Catalana de Comunicació Científica i Arts Santa Mònica, que també dona suport a un posterior projecte expositiu.

Science of the City és possible gràcies al suport de The Tech Museum, Arts Santa Mònica, l'Observatori de la Comunicació Científica de la UPF, Barcelona Ciència, l'Associació Catalana de Comunicació Científica, Trànsit Projectes, Paris-Montagne, Liberty Science Center, la NY Academy of Science, NY Hall of Science, Biobus i Singapore Science Center.

Més informació del concurs a: <http://bit.ly/mjMgsA>

El repte de l'aigua

Representants polítics es van donar cita a Barcelona per debatre el seu model de gestió

Evitar tornar a patir per la sequera. Aquest ha estat un dels principals reptes que s'han marcat els representants dels principals partits polítics que han concorregut a les eleccions municipals per Barcelona.

Els membres de PSC, CiU, PP, Unitat per Barcelona i ICV-EUiA han explicat i debatut sobre l'estratègia que ha de seguir la Ciutat Comtal per gestionar de forma òptima els seus recursos hídrics. El debat sobre *El Repte de l'Aigua a Barcelona* va estar organitzat per ATTAC (Associació per la Taxació de les Transaccions Financeres i per l'Ajuda als Ciutadans) - ACORDEM, Xarxa per una Nova Cultura de l'Aigua, Ecologistes en Acció, Enginyeria Sense Fronteres i l'Associació Catalana de Comunicació Científica el passat 18 de maig a la Residència d'Investigadors.

Els representants polítics presents van coincidir en la necessitat de continuar millorant l'aprofitament d'aigües pluvials, freàtiques i procedents de depuradores. També van defensar que el preu de l'aigua a Barcelona i a la seva àrea metropolitana sigui el mateix que a la resta de localitats del país. On sí que van sorgir certes discrepàncies va ser en parlar de la interconnexió de xarxes, com en el cas d'un possible transvasament des del Roine o en la necessitat de construir dessalinitzadores.

D'esquerra a dreta: Quim Pérez (Ecologistes en Acció), el moderador David Collantes i Jaume Declós (ESF) (imatge: ACCC)

Gestió pública

Els representants dels moviments socials van destacar, en la seva intervenció a la taula de debat prèvia, l'avantatge que la titularitat de la gestió de l'aigua a Barcelona i àrea metropolitana tornés a mans públiques.

Jaume Declós, d'Enginyeria Sense Fronteres (ESF), va apuntar que la titularitat privada «té un cost socialment elevat per a la ciutadania, sent un recurs estratègic que ha d'estar gestionat per l'esfera pública». Declós va posar com a exemple la gestió de l'aigua que es fa a París, on ha tornat a ser de titularitat pública, el mateix que en «més de 2000 municipis alemanys». Per al representant d'ESF, el principal avantatge que la titularitat de la gestió de l'aigua torni a mans públiques és que «els beneficis de la seva gestió repercuteixin en el sistema o en altres serveis a la ciutadania enlloc de fer-ho en accionistes».

Quim Pérez, d'Ecologistes en Acció, va exposar que el principal repte de l'aigua és la garantia d'abastament. «No recordem la sequera del 2008. A l'embassament de Sau el nivell d'aigua va caure fins al 12% de la seva capacitat», incidia Pérez mentre mostrava una fotografia del pantà on podia veure's gairebé íntegrament una església que en circumstàncies normals està submergida sota les seves aigües. El membre de l'ONG va instar a complir les actuacions marcades en el seu moment en l'horitzó del 2027 per garantir que no hi hagi problemes de proveïment. «Com que hi ha pluja, és un problema que ja no es prioritza. Hem de pensar que en qualsevol moment pot tornar la sequera», advertia.

D'esquerra a dreta: el moderador David Collantes, Francesc Narváez (PSC), Joan Puigdollers (CiU), Eduardo Bolaño (PP), Xavier Florensa (Unitat per Barcelona) i Janet Sanz (ICV-EUiA)

Postures polítiques properes

Cap dels representants polítics presents va posar cap inconvenient a la gestió que des d'Aigües de Barcelona es realitza del subministrament. En el debat moderat per David Collantes, periodista de COMRàdio i membre de l'ACCC, Francesc Narváez (PSC) va destacar la tasca eficient que la companyia realitza del servei, que a més és «la concessionària del servei, però l'autoritat és l'Àrea Metropolitana de Barcelona», va aclarir el polític. El representant del PSC va posar més en relleu el desenvolupament d'importants infraestructures durant el govern tripartit com la dessalinitzadora d'El Prat, «que podria abastir fins a una tercera part de tota la població de Barcelona i àrea metropolitana», va explicar. Narváez va destacar que Barcelona és un exemple europeu en l'estalvi d'aigua i que ha de treballar per a aprofitar millor l'aigua potable no només per al consum sinó, per exemple, «per mantenir el cabal dels rius».

Per a Joan Puigdollers (CiU) «sempre hi ha marge per estalviar». El nacionalista va manifestar que és inevitable que, donat el clima mediterrani en el qual ens trobem, les sequeres estiguin a l'ordre del dia. Per això va apuntar a seguir treballant en mesures d'aprofitament i d'estalvi d'aigua. «El consum actual és de 108 litres per persona i dia. És un dels índexs més baixos del món occidental. L'Organització Mundial de la Salut exigeix almenys 100 litres per persona i dia per garantir hàbits higiènics», eren algunes de les idees que apuntava el polític sobre l'esforç en estalviar aigua que havia realitzat la població durant els últims temps. El representant va incidir en la importància de centrar l'estratègia en la utilització d'aigües subterrànies i la reutilització de les que provenen de depuradores.

Eduardo Bolaño (PP) va centrar el seu discurs en fomentar la interconnexió entre conques i en millorar la xarxa de distribució per evitar que es perdin litres d'aigua. El popular va apuntar que la dessalinització ha de ser un recurs puntual i les mesures s'han de centrar a continuar fomentant la cultura de l'estalvi. «Les decisions importants s'han de prendre quan no hi ha sequera», va apuntar Bolaño. El polític també va destacar la necessitat que no pugi el preu de l'aigua, que segons el popular ha augmentat durant els darrers anys un 20% enfront del 8% de pujada de l'IPC.

«El gran estalvi en aigua és un mèrit de la ciutadania», va destacar Xavier Florensa (Unitat per Barcelona), que va indicar que l'estalvi «ha suposat un 33%». Segons el polític passa a l'inrevés que amb l'energia elèctrica, que el consum sí que es dispara. Per a Florensa, les claus són la construcció de dipòsits pluvials que permetin aprofitar la pluja «en els terrats de la ciutat, així com l'aprofitament de les aigües freàtiques». També va incidir en la necessitat de continuar plantant, en parcs i jardins, espècies mediterrànies i de gestionar de forma raonable les fonts de la ciutat. El republicà va destacar que el debat de la gestió de l'aigua no només competeix a la ciutat de Barcelona sinó que abasta tota la seva àrea metropolitana. Aquest argument va ser subscrit per la resta de ponents.

Janet Sanz, d'ICV-EUiA, va destacar també la necessitat de rendibilitzar els recursos hídrics provinents de la pluja i de les depuradores, descartant un transvasament del Roine, «que suposaria un cost ecològic». L'ecosocialista va apuntar que «l'Ajuntament de Barcelona ha d'exigir a la Generalitat les mesures que es van aprovar en el pla d'actuació». «Tots els nostres partits tenen representació en altres institucions i poden influir a millorar la gestió de l'aigua», va proposar Sanz. La representant, a l'hora de posicionar-se sobre si la gestió de l'aigua ha de ser pública o privada, va destacar que «no es tracta de creure si ha de ser pública o privada, sinó també les vessants social i ecològica». Per a la política, els beneficis econòmics de la gestió de l'aigua s'han de reinvertir en la ciutadania, «usuària d'un servei i no un client», va aclarir. Tant el representant del PSC com el de CiU van incidir en el fet que la responsabilitat política de la gestió de l'aigua a l'àrea metropolitana havia recaigut en gran part en mans d'ICV-EUiA.

Descontent entre els assistents

Una part del públic assistent al debat va mostrar el seu descontent pel fet que l'aigua de la ciutat sigui gestionada per mans privades. A més, uns quants van criticar la falta de reacció dels poders públics enfront dels acomiadaments produïts en el sector.

Llista de correu

Un resum d'alguns dels temes tractats a la llista de correu de l'ACCC

Sens dubte, el tema que més debat ha generat entre els llistaires de l'ACCC durant el mes de maig ha sigut les acampades urbanes del moviment dels anomenats *indignats*. Fins a 62 comentaris van fer els participants de la llista sobre les accions portades a terme per la plataforma denominada inicialment *Democràcia Real Ya*. Alguns detalls que van suscitar més comentaris van ser la lògica matemàtica del sistema electoral, amb la anomenada Llei d'Hont, i les idees sobre medi ambient i sostenibilitat del moviment.

El teatre ha sigut un altre dels protagonistes a la llista durant aquest mes. La representació de *Copenhaguen* de Michael Frayn al Teatre Nacional, obra que explica en part el naixement de la bomba atòmica, ha despertat els elogis dels llistaires que han tingut ocasió de veure-la. De fet, un grup de membres de l'ACCC hi anirà el proper 1 de juny.

Els museus també han tingut presència als comentaris del grup de correu, ja que el passat 14 maig es va celebrar *La Nit dels Museus*. Va ser una bona ocasió per a visitar part de l'oferta científica museística de Catalunya. Des del recentment inaugurat Museu Blau, passant pel CosmoCaixa, hi ha un bon grapat de sales d'exposició del país que acullen ciència.

La lingüística va ser tema de discussió entre els participants. Després del terratrèmol de Llorca (Múrcia) hi va haver una confrontació sobre com s'ha d'escriure la toponímia. Hi ha qui defensa que tots els topònims que són traduïbles al català s'han d'escriure en aquesta llengua i, en canvi, també vam poder llegir l'opinió dels que pensen que, si traduïm topònims de fora de Catalunya, també s'haurien de traduir els topònims catalans al castellà.

La llista també es va fer ressò d'una bona nova. Durant el maig va néixer una nova plataforma digital de Ciència i tecnologia. *Notícies d'In*, diari digital en català, rebia el suport d'un bon nombre de participants.

L'ACCC és membre de: World Federation of Science Journalists

European Union of Science Journalists' Associations

EUSJA

Federació d'Organitzacions Catalanes
Internacionalment Reconegudes

Aquesta publicació (<http://noticiesdin.com/>) és iniciativa d'Álvaro Martínez, entre d'altres, membre de l'ACCC.

La conferència *La radioactivitat a les centrals nuclears. Fukushima i els riscos de l'energia més eficient del planeta*, organitzada el 24 de maig al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, va generar certa polèmica en afirmar que aquesta energia té «poc impacte en l'efecte hivernacle».

La nova Llei de Ciència va sortir a escena ja que, segons ens indiquen, «en el pla estatal de investigació científica i tècnica s'inclouran mesures per donar suport a les institucions que intervenen en el desenvolupament de la cultura científica i tecnològica, mitjançant el foment i incentiu de l'activitat dels museus, planetaris i centres de divulgació científica. L'antiga llei no esmentava a cap lloc els museus».

Algú també es va esgarriar després de comprovar que hi ha qui no distingeix l'astrologia de l'astronomia. Sembla ser que a l'ARA-Criatures del dissabte 14 es podia llegir, parlant de Mark Twain, que «també l'atreia el món de la ciència, sobretot l'astrologia».

Encara que no som molt amics de l'astrologia, el que sí us podem predir és que el debat continuarà bullint a foc intens a la llista durant el mes de juny.

Benvinguda als nous membres de l'ACCC

Ja som gairebé 200

A la darrera Junta de l'Associació Catalana de Comunicació Científica celebrada durant aquest mes de maig es va aprovar que Álvaro Martínez Majado, Èlia Montagud Blas, Juan Manuel Sarasua i Assu Planas Vilafranca siguin membres de l'ACCC.

Si encara no ets soci, informa't al nostre web i anima't! Tens tota la informació que necessites al següent enllaç: <http://bit.ly/lw9KgH>

Si tens algun dubte, pots posar-te en contacte amb nosaltres enviant-nos un correu electrònic a: secretaria-tecnica@acc.cat

L'ACCC a Internet

Web: <http://www.acc.cat>

Twitter: <https://twitter.com/ACCC>

Facebook: <http://on.fb.me/hTDrQc>

Flickr: <http://www.flickr.com/photos/acc/>

LinkedIn (empresa i grup): <http://linkd.in/ceddtJ>

<http://linkd.in/aaisv4>

Vimeo: <http://vimeo.com/ACCC>

Us recordem que si voleu subscriure-us a la llista de distribució de l'ACCC
<http://groups.yahoo.com/group/accnet>

Entitats col·laboradores de l'ACCC

